

Handläggare
Emma Fredriksson
Telefon: 08-50825154
Lovisa Kim
Telefon: 08-50825288

Till
Socialnämnden
2023-03-19

Uppdrag Psykisk Hälsa

Rapportering 2023 samt delegation för 2024

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som en redovisning av hur medel inom Uppdrag Psykisk Hälsa fördelats 2023 (45,2 mnkr).
2. Socialnämnden ger socialdirektören delegation att fördela de statliga medel som Stockholm stad tilldelas inom ramen för Uppdrag Psykisk Hälsa under perioden 2024 (32,3 mnkr).

Sammanfattning

Staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har sedan 2012 bedrivit ett långsiktigt arbete för att stärka och utveckla insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention genom årliga överenskommelser om utvecklingsmedel till kommuner och regioner. Parterna enades i december 2023 om en ny överenskommelse inför 2024.

Mål och inriktning i 2024 års överenskommelse är i stort oförändrad men omfattar mindre stimulansmedel totalt och fördelningen är förändrad. Den andel som tillfaller kommuner är avsevärt mindre jämfört med 2023 och för Stockholms stad innebär det en minskning med cirka 30 procent.

Socialförvaltningen rekviderar de stimulansmedel som tillfaller Stockholms stad. I föreliggande tjänsteutlåtande beskriver förvaltningen övergripande hur medel för 2023 har fördelats och föreslår en fördelningsprocess för 2024 års medel.

Socialförvaltningen har 2023, utifrån överenskommelsens prioriterade områden, fördelat medel till samtliga stadsdelsförvaltningar, utbildningsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen, idrottsförvaltningen, kulturförvaltningen samt 17 föreningar inom civilsamhället. Ambitionen var att nå ut brett, till verksamheter som arbetar för målgrupper i alla åldrar, från främjande och förebyggande insatser, till insatser som berör målgrupper med olika grad av psykisk ohälsa.

Under 2023 har en handlingsplan och målbild för stadens arbete med god och nära vård och omsorg tagits fram. Handlingsplanen anger en övergripande riktning för stadens arbete mot en god och nära vård och omsorg och inkluderar arbetet med att förebygga psykisk ohälsa och suicid.

Inför årets fördelning bör en helhetsbedömning göras med hänsyn till stadens utmaningar som faller inom ramen för överenskommelsens syfte, samt vilka övriga statsbidrag som har betydelse för området psykisk hälsa och budgetmedel som socialförvaltningen fördelar.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som en redovisning av hur medel inom Uppdrag Psykisk Hälsa fördelats 2023 (45, 2 mnkr).

Förvaltningen föreslår att socialdirektören får delegation på att fördela 2024 års stimulansmedel, om totalt 32,3 mnkr.

Bakgrund

Psykisk ohälsa och suicid är allvarliga folkhälsoproblem som medför stora konsekvenser för den enskilde, för anhöriga, närstående och för samhället i stort. Psykisk ohälsa rymmer olika grader av psykiskt lidande: psykiska besvär, psykiatriska tillstånd, psykiska sjukdomar och syndrom samt neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Även om majoriteten av befolkningen i Sverige upplever ett gott psykiskt välbefinnande ökar den självskattade psykiska ohälsan likväl som psykiatriska diagnoser. Det är vanligt med olika typer av lätta psykiska besvär, som oro, stress och sömnbesvär, inte minst bland barn och unga, något som visar sig bland annat i Stockholmsenkätens resultat 2022. Psykisk ohälsa är också utbredd bland personer i arbetsför ålder och är idag den vanligaste orsaken till sjukfrånvaro. Även bland äldre personer rapporteras en hög förekomst av psykisk ohälsa och det högsta suicidtalet återfinns bland män över 85 år.

Staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har sedan 2012 gemensamt bedrivit ett långsiktigt arbete för att stärka och utveckla insatserna inom området psykisk hälsa och suicidprevention genom årliga överenskommelser om utvecklingsmedel till kommuner och regioner. Under 2023 presenterade Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen, tillsammans med 24 andra myndigheter, ett förslag till ny strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Strategin fokuserar både på nuvarande och kommande generationers psykiska hälsa och belyser behovet av att skapa socialt hållbara samhällsstrukturer. Förutsatt att strategin beslutas blir nästa steg att ta fram en plan med konkreta insatser som myndigheterna ska genomföra under de kommande åren.

SKR och regeringen enades i december 2023 om en ny överenskommelse: ”Insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention 2024”. Stockholms stad tilldelas 32,3 mnkr för år 2024.

Regeringen och SKR har sedan 2020 fattat beslut om överenskommelser i enlighet med omställningen mot God och nära vård. Statsbidrag kopplat till överenskommelsen har rekviderats och fördelats till Stockholms stad av äldreförvaltningen.

Överenskommelserna för god och nära vård och psykisk hälsa och suicidprevention har gemensamma målbilder som ett proaktivt hälsoarbete, förstärkt samverkan mellan kommun, region och civilsamhälle, primärvårdens centrala roll samt förstärkt brukarinflytande och personcentrering. Under 2023 har socialförvaltningen tillsammans med äldreförvaltningen, utbildningsförvaltningen och förskoleförvaltningen tagit fram en gemensam handlingsplan och målbild för stadens arbete med god och nära vård och omsorg.

Handlingsplanen utgör ett ramverk och anger en övergripande riktning för stadens arbete mot en God och nära vård och omsorg och inkluderar arbetet med att förebygga psykisk ohälsa och suicid. Beslut om handlingsplanen är planerade att tas i berörda nämnder i mars 2024.

Ärendet

I detta tjänsteutlåtande redogörs översiktligt för hur stimulansmedel inom ramen för Uppdrag Psykisk Hälsa fördelats över staden år 2023. Vidare föreslås att socialdirektören får delegation att fördela 2024 års medel.

Inför fördelningen 2024 görs en helhetsbedömning utifrån prioriterade områden, med hänsyn till stadens utmaningar som faller inom ramen för överenskommelsens syfte. Samordning sker även med andra statsbidrag samt budgetmedel som har betydelse för området psykisk hälsa. Syftet är att nå ut brett till verksamheter över hela staden som innefattar alla åldersgrupper

Rapportering av medel 2023

Den statliga överenskommelsen 2023 hade samma inriktning som överenskommelsen för 2021-2022. Stimulansmedel tilldelades kommuner och regioner utifrån befolkningsunderlag inom ett antal prioriterade områden, varav fem berör kommunerna.

Staden erhöll följande summor:

- 1. Utvecklingsarbete:** 18,5 mnkr för fortsatt utvecklingsarbete utifrån lokala och regionala handlingsplaner. Förstärkning av

kommunernas roll och utveckling av mobila lösningar eller liknande

2. **Kunskapsbaserad socialtjänst:** 9,4 mnkr för en kunskapsbaserad socialtjänst som är effektiv och säker, utgår från individens behov och är baserad på bästa tillgängliga kunskap.
3. **Samverkan för personer med samsjuklighet:** 4 mnkr för att skapa en mer sammanhållen vård för personer som behöver insatser från både kommun och region, bland annat personer med samsjuklighet i beroende och annan samtidig psykiatrisk diagnos.
4. **Suicidprevention:** 8,4 mnkr för ett stärkt suicidpreventivt arbete på lokal nivå.
5. **Ungdomsmottagningar:** 5 mnkr för att stärka ungdomsmottagningarnas arbete med att främja psykisk hälsa och motverka psykisk ohälsa bland barn och unga.

Socialförvaltningen har utifrån dessa områden fördelat medel till utbildningsförvaltningen, kulturförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen, idrottsförvaltningen, samtliga stadsdelsförvaltningar samt 17 föreningar inom civilsamhället. Cirka 55 procent av medlen har fördelats till stadsdelsförvaltningarna (inklusive ungdomsmottagningarna), 35 procent till fackförvaltningarna och 10 procent till civilsamhället.

Ambitionen var att nå ut brett, till verksamheter som arbetar för målgrupper i alla åldrar, från främjande och förebyggande till insatser som berör målgrupper med olika grad av psykisk ohälsa. Socialförvaltningen har redovisat hur staden har använt stimulansmedlen till Socialstyrelsen, som tillsammans med Folkhälsomyndigheten har i uppdrag att följa, utvärdera och stödja de insatser som genomförs inom ramen för överenskommelserna inom området psykisk hälsa och suicidprevention.

En svårighet med överenskommelserna är att de är ettåriga. Kortsiktigheten bidrar till en något ryckig styrning. I överenskommelsen står inget om att det går att överföra medel från ett år till ett annat, det blir därför upp till kommunerna att fastställa. Stadens revisorer har bestämt att medlen inte går att periodisera till nästkommande år. Vid 2023 års slut återbetalades 1,5 mnkr kronor till socialförvaltningen på grund av att vissa mottagare inte förbrukat hela summan de tilldelats. Dessa medel betalades tillbaka till staten.

Nedan följer exempel på satsningar som genomförts, fördelat på de olika prioriterade områden som nämnts ovan.

Utvecklingsarbete

Flera stadsdelsförvaltningar tilldelades medel för att förstärka det tidigt förebyggande stödet till föräldrar. Exempel på insatser som genomförts är hembesöks- och föräldrastödsprogram samt integrationslots. Föräldrarådgivning har erbjudits inom ramen för olika samverkansformer med barnmorskemottagning, barnhälsovård öppen förskola, förskola och skola.

Flera insatser för att förebygga psykisk hälsa bland unga har genomförts. Exempel på insatser som gjorts av stadsdelsförvaltningar är informationskampanjer till unga och deras vårdnadshavare om ungdomsmottagningens verksamhet och stöd kopplat till psykisk (o)hälsa, koordinatorstöd, anhörigkonsulent utbildning och implementering av Mentors in violence prevention (MVP) i skolor och på fritidsgårdar samt ”hbtqi-häng”. Idrottsförvaltningen har genomfört Dansa utan krav som riktar sig till flickor med psykosomatiska besvär och är en metod som främjar psykisk hälsa genom en kombination av samtal och fysisk aktivitet. För att underlätta övergången från samhällsvård till ett självständigt och självförsörjande vuxenliv har socialförvaltningen ett samarbete med SOS Barnbyar som erbjuder ett stödprogram för hälsa och välmående, sysselsättning, nätverk och meningsfull fritid.

Insatser för att identifiera och stödja personer som är utsatta för våld eller utövar våld i nära relation har genomförts. Exempel är utbildning av socialtjänstens personal i screening, medverkan i forskningsstudien SAVE¹ för att öka kunskap om våldsproblematik som identifieras i socialtjänstens barnavårdsutredningar och det våldsförebyggande programmet Viktig Intressant Person (VIP) som har erbjudits personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden har sedan 2020, inom ramen för Uppdrag Psykisk Hälsa, ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Stiftelsen 1000 Möjligheter. Syftet med partnerskapet är att öka kunskapen bland unga om våld i nära relation och att erbjuda stöd till beteendeförändring till unga som utövar våld.

Utbildningar har genomförts för personal inom socialpsykiatri och en digital kunskapsguide har tagits fram för att stärka stödet till anhöriga. För barn och unga som anhöriga har stödet stärkts genom att personal fått utbildningsinsatser i modellen Barns Rätt som Anhöriga, BRA-samtal, och i en stadsdelsförvaltning har Sociala insatsgruppens (SIG) anhörigstöd informerat på skolor och i andra forum för att fånga upp flickor och unga kvinnor som drabbats av det gängkriminella våldet.

För att öka kunskap om och minska stigma kring psykisk ohälsa samt informera om möjligheter att få hjälp har informationsinsatser

---

¹ Support and protection Against Violence, on Equal terms for all children

genomförts på medborgarkontor och av Stadsdelsmammor, i samband med föräldrastöd, samhälls- och bostadsvägledning.

Medel har också använts av flera stadsförvaltningar för arbetet med olika samverkansformer som Islandsmodellen, Samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF), Samverkan för barn i behov av särskilt stöd (BUS) och samverkan mellan ungdomsmottagning och elevhälsovård samt samverkan mellan socialtjänst och civilsamhälle för att främja fritidsaktivitet för unga.

Ett 30-tal grupp- och stödboenden inom socialpsykiatri har erhållit medel för att främja psykisk hälsa genom fysisk aktivitet som bowling, styrketräning, simning, vandring, trädgårdsgrupp och inköp av klippkort till idrottsanläggningar. I en stadsdelsförvaltning har hälsoteamet gjort en hälsosatsning för personer med funktionsnedsättning genom att erbjuda inspirationsföreläsningar om stress, trauma, återhämtning och sömn samt aktiviteter som träning, mindfulness och kostkurs. Insatserna har bland annat lett till ökad glädje, ökad rörelse, gemenskap samt minskad isolering.

Socialförvaltningen har anordnat workshops med samtliga stadsdelsförvaltningar samt berörda brukarorganisationer som ett led i arbetet med att ta fram handlingsplanen för god och nära vård. LSS-hälsan inom socialförvaltningen har också förberett övertagandet av hälso- och sjukvårdsansvar för 10 särskilda boenden inom socialpsykiatri från januari 2024.

För att motverka ofrivillig ensamhet och främja psykisk hälsa hos äldre har medel gått till kulturförvaltningen för att anordna konserter, författarsamtal, skrivkurser, släktforskningsstudier och digitala första hjälpen.

En del av medlen inom detta område har utlysts till brukar- och intresseorganisationer som verkar inom området psykisk hälsa och suicidprevention². Syftet är att förstärka deras möjligheter att förbygga psykisk ohälsa hos unga kvinnor och män, hbtqi-personer, män i alla åldrar och barn som växer upp i socioekonomisk utsatthet och/eller är anhöriga till föräldrar med psykisk sjukdom eller beroendeproblematik eller som förlorat en förälder i suicid.

Kunskapsbaserad socialtjänst

Utbildning och implementering av evidensbaserade metoder har gjorts i flera stadsdelsförvaltningar. Exempel är utbildning av utbildare i metoden Första hjälpen till psykisk hälsa (MHFA) för att stärka det klientcentrerade stödet till sjukskrivna utan ersättning, handledarutbildning i metoden Parenting Young Children (PYC)

---

² Följande föreningar har erhållit medel 2023. Mansjouren, OCD-föreningen, Equal, Fountain House Tilia, Miljöverkstan, Noaks Ark, Choice, Kvinnors Rätt, RFSL, SPES, Right by me, United sisters Fryshuset, Män för jämställdhet, Stockholms tjejjour, Randiga huset, Spelberoendes förening

och Lågaffektivt bemötande (LAB) för personal i utförarverksamheter inom LSS och socialpsykiatri. Två stadsdelsförvaltningar har utvecklat sitt arbete med Samordnad individuell plan (SIP).

Socialförvaltningen har upphandlat och erbjudit stadsdelsförvaltningarna utbildningar i Ett självständigt liv (ESL), återhämtningsinriktat förhållningssätt och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Grundutbildning och utbildning för metodstödjare i ESL riktade sig till verksamheter inom socialpsykiatri. Utbildning i återhämtningsinriktat förhållningssätt utförd av Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH) har erbjudits medarbetare och chefer som arbetar med vuxna inom socialpsykiatri, missbruk och ekonomiskt bistånd. Webbutbildning om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar utförd av Marie Cederschiöld högskola har riktat sig till beställare och utförare inom socialtjänstens samtliga verksamhetsområden. Alla tre utbildningar fortgår under 2024.

En stadsdelsförvaltning har implementerat Feedback informed treatment (SRS/ORS) för att stärka förutsättningar för uppföljningen och brukardelaktighet har stärkts i öppenvård för barn och unga. En stadsdelsförvaltning har tillsammans med forskare gjort en effektutvärdering av främjande aktiviteter för målgruppen utrikesfödda.

Förutsättningar för barnets delaktighet i kontakten med socialtjänsten har stärkts genom införande av det digitala verktyget Viewpoint. Inför samtal med socialsekreterare besvarar barn och unga som är aktuella inom socialtjänsten en enkät i smartphone, platta eller dator och socialsekreteraren anpassar samtalet utifrån barnets svar. Barn och unga har reagerat positivt på att använda Viewpoint. Medarbetarna ser att verktyget ger bra samtalsunderlag och att barns åsikter som inte tidigare har lyfts kommer fram.

Arbetsmarknadsförvaltningen har implementerat Supported education för unga vuxna som inte arbetar eller studerar. Arbetsmarknadsförvaltningen undersöker även i ett projekt hur grafisk facilitering kan tillgängliggöra information för att öka brukarinflytande, delaktighet och inkludering för personer med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning. En mätning har gjorts för att se om arbetssätten med visualisering påverkat deltagarnas inflytande. Andelen som svarat att de har inflytande över sin insats har ökat och över 93 procent har svarat att de får information anpassad efter sin förmåga.

Tre stadsdelsförvaltningar har utvecklat sitt arbete med skolsociala team för att främja skolnärvaro och säkra barns rätt till utbildning.

Samverkan för personer med samsjuklighet

Flera stadsdelsförvaltningar samt enheten för hemlösa vid socialförvaltningen har deltagit i projektet förstärkt samverkan med socialförvaltningen och Beroendecentrum Stockholm, Prima Maria, Psykiatri Södra Stockholm. Inom projektet har det tillsatts en koordinator för varje stadsdelsförvaltning/Enheten för hemlösa och för Region, Prima Maria och Psykiatri Södra. Arbetet har resulterat i att rutiner för samtidiga insatser och handläggning upprättats och ett ökat antal brukare har fått ta del av samtidig handläggning och samtidiga insatser. Projektet har pågått sedan 2020 och utvecklas och fortsätter även nästa år.

RSMH tillsammans med Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) har på uppdrag av socialförvaltningen genomfört en brukarstyrd brukarrevision med personer som har samsjuklighet.

En stadsdelsförvaltning har utvecklat samverkan mellan försörjningsstöd, beroende, beställarenhet funktionsnedsättning och socialpsykiatri för att samordnat göra arbetsförmågebedömningar och ge bättre stöd till personer med långvariga sjukskrivningsperioder.

Socialförvaltningen har ett IOP med Streetminds. Partnerskapets syfte är att erbjuda ett flexibelt och tillräckligt omfattande stöd, utifrån principerna om aktivt engagemang och deltagarstyrt stöd, så att omställningen från långvarig hemlöshet till eget boende ska bli så trygg som möjligt. Streetminds tillhandahåller en öppen verksamhet som motverkar isolering, ensamhet och digitalt utanförskap.

Suicidprevention

Utbildningsförvaltningen har gjort kompetenshöjande insatser för att främja psykisk hälsa inom områdena neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, ångestproblematik, särskilt begåvade elever, första hjälpen vid psykisk ohälsa samt stöd till personal och elever att hantera sociala medier. Satsningar har också gjorts för att främja skolnärvaro genom att utveckla lärmiljö och organiserad rastverksamhet. Vidare har elevhälsan förstärkts och skolskötorskor och skolkuratorer har fått kompetensutveckling.

För att stärka personalens arbete med att främja elevernas psykiska hälsa har utbildningsförvaltningen köpt in det hälsofrämjande programmet Arts and Hearts, böcker ex. Kompisboken och föreläsningar för att implementera den. Red locker har också köpts in för att kunna tillhandahålla gratis mensskydd i utvalda skolor.

Ungdomsmottagningar

På stadens ungdomsmottagningar har flera insatser för att stärka det utåtriktade arbetet och nå underrepresenterade grupper genomförts.

Aktiviteter som workshops, filmkvällar och teaterföreläsningar har genomförts med lokala samarbetspartners som skolan, kulturskolan, bibliotek, kyrkan, jobbtorg och fältassistenter.

Ungdomsmottagningen har också medverkat på andra aktörens arenor för att träffa unga som inte själva söker sig till ungdomsmottagningen.

För att öka tillgängligheten har marknadsföring och mottagningsmiljön gjorts mer inkluderande och klassbesök har anpassats till ex. grupper med kognitiva funktionsvariationer. En mottagning har flyttat och är samlokaliserad med fritidsverksamhet.

Stimulansmedel har använts för att kunna möta söktrycket med förstärkt kuratorsbemanning och för att kunna genomföra grupper för unga trans- och hbtqi-personer, grupp för att sluta röka och snusa och Acceptance and Commitment Therapy (ACT). Medel har också använts till kompetensutveckling inom affekter, schematerapeutiskt perspektiv, sexologi och sexuell hälsa.

Överenskommelsen 2024

Den 21 december 2023 beslutade staten och SKR om en ny överenskommelse, *Insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention 2024*. Parterna har inför 2024 varit överens om att det långsiktiga utvecklingsarbetet som har bedrivits inom området behöver fortsätta och har slutit en överenskommelse med i stort sett samma inriktning som tidigare år. Dock omfattar överenskommelsen mindre stimulansmedel än förra året, fördelningen av medel är förändrad och den andel som tillfaller kommuner är mindre än förut. En viktig utgångspunkt för överenskommelsen, inom samtliga delar av överenskommelsens områden, är att primärvården ska vara första ingång vid psykisk ohälsa och kunna erbjuda ett kvalificerat omhändertagande för såväl barn och unga som vuxna och äldre.

Målsättningen med överenskommelsen är fortsatt att öka tillgängligheten till vård och stöd av god kvalitet och att främja psykisk hälsa och förebygga och motverka psykisk ohälsa och suicid för personer i alla åldrar. Målsättningen är även att de insatser som vidtas med stöd av överenskommelsen ska bidra till ökad jämlikhet i hälsa, jämställdhet mellan kvinnor och män och att stärka barnrättsperspektivet.

I 2024 års överenskommelse har parterna enats om att arbetet med behovsanalyser, handlingsplaner och uppföljning inom området psykisk hälsa och suicidprevention ska integreras som en del av det övergripande arbetet inom ramen för överenskommelsen och att dessa utgångspunkter ska ligga till grund för alla delar av de prioriterade områdena som fastläggs i överenskommelsen. Det innebär att medel för fortsatt utvecklingsarbete tagits bort.

Området insatser för att stärka barn- och ungdomspsykiatrin, främja psykisk hälsa och motverka psykisk ohälsa bland barn och unga, som innebar öronmärkta medel till ungdomsmottagningar har ändrats till *utvecklat arbete för att främja psykisk hälsa, förebygga psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga samt insatser för att stärka första linjens vård och barn- och ungdomspsykiatrin*. Det omfattar ungdomsmottagningar och det står kommunerna fritt att besluta hur de vill fördela medlen inom området.

Utifrån årets överenskommelse tilldelas Stockholms stad 32,3 mnkr fördelat på fyra områden:

1. kunskapsbaserad socialtjänst (9,4 mnkr)
2. suicidprevention (8,2 mnkr)
3. utvecklat arbete för att främja psykisk hälsa, förebygga psykisk ohälsa och suicid bland barn och unga (7,9 mnkr)
4. samverkan för personer med samsjuklighet (6,8 mnkr).

Jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv

I en studie från Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) framkommer att unga män och kvinnor (16-24 år) i Stockholms län, är den grupp där störst andel rapporterar psykiska besvär. Den psykiska ohälsan ökar framför allt bland flickor och yngre kvinnor. Stockholmsenkäten 2022 visar på en ökning av psykisk ohälsa över tid för samtliga elever men särskilt tydlig är den för flickor i årskurs 9. Flickor och kvinnor är överrepresenterade när det gäller sjukskrivningar kopplade till psykisk ohälsa och vårdas oftare än män på sjukhus på grund av avsiktlig självdestruktiv handling och det är främst flickor i åldern 15–19 år som får vård.

Samtidigt som kvinnor rapporterar en sämre psykisk hälsa dör fler män än kvinnor i suicid. Drygt 70 procent av de som tar sitt liv är män och de söker i lägre grad än kvinnor vård för sina symtom. Att män konsumerar mindre vård för psykisk ohälsa beror sannolikt inte på att de har betydligt bättre psykisk hälsa utan kan till exempel ha att göra med att de inte söker vård på grund av normer i samhället som förmedlar en snäv bild av maskulinitet.

Det finns sociala skillnader i förekomsten av psykisk hälsa i alla åldersgrupper utifrån både socioekonomisk ställning och diskrimineringsgrunder. Ojämligheter i självrapporterade psykiska besvär märks redan från tidig ålder, utifrån både kön och socioekonomisk status. Sambandet mellan inkomst och psykisk hälsa går åt båda hållen och är dessutom självförstärkande; psykisk ohälsa kan leda till minskad inkomst, och minskad inkomst kan leda till psykisk ohälsa. Förekomsten av psykiska besvär är högre i vissa grupper, till exempel bland homo- och bisexuella, mottagare av ekonomiskt bistånd, arbetslösa unga vuxna och ensamstående föräldrar samt personer med utländsk bakgrund. Personer med

funktionsnedsättning är också särskilt utsatta, och bland unga har den psykiska hälsan försämrats över tid.³

För att nå en jämställd och jämlik psykisk hälsa behövs breda förebyggande och riktade målgruppspecifika insatser som alla inkluderar ett jämställdhetsperspektiv samt en medvetenhet om hur normer och livsvillkor kan påverka den psykiska hälsan.

Barnrättsperspektiv

Barn har enligt barnkonventionen rätt till liv och utveckling samt rätt till bästa möjliga hälsa, stöd, vård och behandling. I arbetet med att främja psykisk hälsa och motverka psykisk ohälsa måste hänsyn tas till barns särskilda levnadsvillkor och de risker som finns för utveckling av psykisk ohälsa. Uppväxtvillkor och det psykiska måendet under barndomen påverkar den psykiska hälsan som vuxen. Utsatthet i barndomen, i form av exempelvis ekonomisk utsatthet, psykisk sjukdom eller suicid hos föräldrarna ökar risken för att senare i livet behöva psykiatrisk vård. Denna kunskap är viktig att ta hänsyn till i fördelning av medel inom Uppdrag Psykisk Hälsa, så att pengar fördelas dels till satsningar som direkt påverkar barn och dels till insatser som indirekt påverkar barn, genom till exempel utökad föräldrarådgivning och utvecklingsarbete som riktar sig till verksamheter och vuxna i barns närmiljö.

Barn har rätt till utbildning och en kostnadsfri skolgång. Skolan lyfts allt oftare som en viktig skyddsfaktor för barns positiva utveckling. Inom ramen för ett förebyggande arbete är det viktigt att lyfta förskolan och skolan som en hälsofrämjande arena och förskole- och utbildningsförvaltningen är viktiga aktörer för att stärka den psykiska hälsan bland unga, så att arbetet kan förstärkas på skolor över hela staden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Ärendet har behandlats i förvaltningsgrupp den 13 mars 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 14 mars 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen delar den bild som ligger till grund för den överenskommelse som staten och SKR enats om gällande insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention för 2024. Det långsiktiga utvecklingsarbetet som bedrivits inom området behöver fortsätta. Syftet med överenskommelsen är att stimulera kommunala, regionala och länsgemensamma insatser som bidrar till

förbättringar i verksamheterna och för patienter, brukare och anhöriga.

Under de närmaste åren kommer stora omställningar i hälso- och sjukvården och omsorgen som påverkar området psykisk hälsa och suicidprevention. Det handlar bland annat om utvecklingen av en god och nära vård med primärvården som nav, mer samordnade, behovsanpassade och personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet, inbegripet personer med riskbruk eller skadligt bruk eller beroende av bland annat alkohol och narkotika, samt en hållbar, förebyggande och mer tillgänglig socialtjänst. Vidare har regeringen i budgetpropositionen för 2024 aviserat att en ny strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention.

För att skapa så goda förutsättningar som möjligt för ett fortsatt arbete inom området psykisk hälsa och suicidprevention, i väntan på besked om kommande förändringar och med hänsyn till minskningen av medel, anser socialförvaltningen att det är lämpligt att inför årets fördelning göra en helhetsbedömning utifrån stadens utmaningar som faller inom ramen för överenskommelsens syfte. Förslaget är att prioritera pågående insatser för att till exempel bibehålla befintlig bemanning och att samordning ska ske med andra statsbidrag samt budgetmedel som har betydelse för området psykisk hälsa. Vidare föreslår förvaltningen att fortsatt fördela medlen med ambitionen att nå ut brett över hela staden och till alla åldersgrupper och sprida medel till stadsdels- och fackförvaltningar samt organisationer inom civilsamhället som kompletterar stadens egna verksamheter.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som en redovisning av hur medel inom Uppdrag Psykisk Hälsa fördelats 2023 (45, 2 mnkr).

Förvaltningen föreslår att socialnämnden ger socialdirektören delegation att fördela de statliga medel som Stockholm stad tilldelas inom ramen för Uppdrag psykisk hälsa för perioden 2024, 32,3 mnkr

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Överenskommelse insatser psykisk hälsa och suicidprevention 2024

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-03-05
Maria Karlsson, Verksamhetsutvecklare	2024-03-05